

COLUMN

Discretie

KATHY MATHYS

Dat ik me niet goed voelde, zei ik. Buikpijn had ik, of misschien was het wel keelpijn waarmee ik die keer kwam aanzetten. Hoewel ik nog geen twaalf was, bleef ik achter in ons vakantiehuis, terwijl mijn ouders en broer de bergen in trokken. Ik wilde alleen zijn en schrijven. Hoe opwindend was het om het meest dierbare te doen wanneer niemand op de wereld ervan wist! Ik zat te gloeien boven mijn schrift. Wanneer ik met vrienden over hun kindertijd praat, blijkt dat velen leugentjes verzonnen om zich, ver weg van alles en iedereen, over te geven aan het verbodene of het geheimzinnige.

Nog steeds ben ik ervan overtuigd dat het goede in mijn leven zich vooral in de privésfeer afspeelt, ver weg van het publieke oog. Net als Akiko Busch, schrijfster van *How to disappear. Notes on invisibility in a time of transparency* (Penguin Press) verbaas ik me over hoever sommigen gaan in hun hang naar erkenning, likes en hartjes, eenmaal ze de digitale arena betreden.

Busch vindt het bevrijdend om als oudere vrouw onzichtbaar te zijn in een grootstad als New York. Het geeft haar een gevoel van autonomie

In haar essaybundel buigt Busch zich over de verdiensten van een stil leven en over haar fascinatie voor onzichtbaarheid. Als kind geloven we in de magie van wat we niet kunnen zien, zoals onzichtbare vriendjes of verhalen met onzichtbare personages. Volwassenen hebben daar negatievere associaties bij: wie onzichtbaar is in de samenleving heeft geen macht. Maar Busch vindt het jammer dat we zelden focussen op de mogelijkheden die discretie biedt. Ze herleest Virginia Woolfs *Mevrouw Dalloway*. Het hoofdpersonage voelt zich 'onzichtbaar, ongezien, ongekend'. Volgens Busch schreef Woolf haar romans in een tijd dat de publieke rol van de vrouw aan het veranderen was. Vroeger moesten vrouwen onzichtbaar blijven en was het *not done* om door de stad te flaneren. *Mevrouw Dalloway* doet dat wel. Ze is niet jong meer, en wordt niet langer aangegaapt. Busch vindt het bevrijdend om als oudere vrouw onzichtbaar te zijn in een grootstad als New York. Het geeft haar juist een gevoel van autonomie.

Haar beste essays gaan niet over de mens, wel over planten en dieren. Terughoudendheid en camouflage zijn voor dieren een overlevingsstrategie, de ultieme manier om hun kroost en habitat te beschermen. Denk aan een vlinder die zich bij gevaar kan transformeren tot iets wat lijkt op een verdord blad. Busch betoogt met overtuiging dat de mens zowel kan opgaan in de stad als in de natuur. Vooral onder water lukt het haar om het zelf te vergeten: *'We are there and not.'*

Inmiddels ben ik behalve een fervent schrijver ook een fervent wandelaar en kan ik me herkennen in de hier geciteerde Wendell Berry. De schrijver loopt het woud in en na enkele uren voelt hij zich lichter. Hij beweegt zich voort in het landschap 'als een van de vele details'. Dan pas is hij in staat om echt te kijken. Misschien is dat wel het ultieme onderdeel van discretie.

DE TREND

JURYVOORZITTER JAN WOLKERS PRIJS
JEAN-PIERRE GEELLEN

'De toekomst van de natuur in de letteren is rooskleuriger dan in de echte wereld'

Boeken over natuur lijken populairder dan ooit. Voor de Jan Wolkers Prijs 2019 voor 'het beste natuurboek' waren er maar liefst 120 inzendingen, en de shortlist oogt divers: een roman, een kinderboek, twee wetenschappelijke werken en een kunstzinnige veldgids.

Op zondag 20 oktober wordt de winnaar bekendgemaakt. Maken kans op de prijs: *De nieuwe gids voor de niet-bestaande vogels van Europa* van O.C. Hooymeijer (Uitgeverij Noordboek), *De ontsnapping van de natuur* van Thomas Oudman en Theunis Piersma (Uitgeverij Athenaeum), *Foon* van Marente de Moor (Uitgeverij Querido), *Laat een boodschap achter in het zand* van Bibi Dumon Tak en Annetarie van Haeringen (Uitgeverij Querido) en *Vogelatlas van Nederland* van Jouke Altenburg, Harvey van Diek e. a. (Kosmos Uitgevers).

Verschuiven er meer boeken over de natuur nu het klimaat zo'n actueel thema is?

'Als we op de inzendingen voor de prijs mogen afgaan wél. Dat zou ook kunnen betekenen dat de Jan Wolkers Prijs bekender is geworden, maar ik heb zo mijn privé-theoretje. Nu de natuur zo zwaar onder druk staat en voortdurend negatief in het nieuws komt – denk aan de bosbranden in Brazilië en de klimaatverandering – neemt ook de liefde ervoor toe. Omdat de natuur ons dreigt te ontglippen, willen we haar vasthouden door er boeken over te schrijven.'

'Ik merk een groot verschil met pakweg twintig jaar geleden: de boekhandels liggen nu vol stapels boeken over bomen en vogels. Het is echt een trend.'

Wat is een goed natuurboek?

'De jury hanteert een aantal criteria. De natuur moet uiteraard een prominente rol spelen, maar het boek moet ook toegankelijk geschreven zijn en er moet een prettige bezetheid uit spreken. Dat is wat Jan Wolkers, naar wie de prijs genoemd is, ook deed. Zijn liefde voor de natuur was aanstekelijk. Zo had hij het bekende kinderprogramma *De achtertuin* waarin hij op ontdekkingsstocht ging in zijn eigen tuin.'

Stijgt ook de kwaliteit van de natuurboeken?

'Absoluut. Dit jaar stonden er negentien boeken op de longlist en bijna elk daarvan was een potentiële winnaar. Dat hadden we nooit eerder meegemaakt.'

Er zijn dus meer en betere natuurboeken, maar worden ze ook meer gelezen?

'Ze liggen in ieder geval meer in de boekhandels. Als je cynisch bent, zou je kunnen zeggen dat de uitgevers louter inspelen op de hype en dat die ook wel weer zal overwaaien. Maar ik denk dat het een belangrijke trend is: mensen zijn nieuwsgierig naar insecten, tuinen en dieren. In 2018 was het thema van de Boekenweek in Nederland natuur. Dat zegt iets. Het hangt in de lucht.'

'Sinds kort zit ik in de redactie van *De Scharrelaar*, een nieuw literair blad over vogels en vogelaars. Na het eerste nummer hebben we onze oplage al moeten verhogen. Er is dus wel degelijk belangstelling voor. Over de natuur in de échte wereld ben ik minder positief. Maar in de letteren bloeit ze als nooit tevoren.'

Jozefien Van Beek

Jan Wolkers. © Hollandse Hoogte / Erven Steye Raviez

/ DIXIT /

'De man keek naar me met diepe afkeer. Dat was me nog nooit overkomen. Er leeft zoveel haat dat we haast in een sfeer van burgeroorlog verzeilen.'

De gelauwerde Britse jeugdauteur en uitgesproken 'Remainer' **MICHAEL MORPURGO** was geschokt toen een man naar hem spuwde omdat hij een badge had opgespeld waarop 'Bollocks Brexit' te lezen stond. (The Guardian).

'Mijn diepste gevoel van onzekerheid dat me al m'n hele leven vergezelt, maar dat ik de afgelopen jaren steeds beter wist te hanteren, was *full-blown* terug.'

Het schrijfproces voor haar nieuwe roman ging niet van een leien dakje, vertelt **GRIET OP DE BEECK** (Humo).